

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Науково-дослідна лабораторія освітології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДОЛОГІЯ ПОРІВНЯЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
У СФЕРІ ОСВІТИ»

для здобувачів вищої освіти
ступінь «Доктор філософії»

галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»
(шифр і назва галузі)

спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки»
(код і назва спеціальності)

УДК 378:303.1(076)

М 54

*Рекомендовано до друку засіданням загальноуніверситетської
науково-дослідної лабораторії освітології
Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 8 від 21 серпня 2018 року)*

Розробники: *Сисоєва Світлана Олександрівна*, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії освітології, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Гришук Юлія Володимирівна, науковий співробітник науково-дослідної лабораторії освітології, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Рецензенти: *Коваль Т. І.*, доктор педагогічних наук, професор, Київський національний лінгвістичний університет.

Батечко Н. Г., доктор педагогічних наук, доцент, завідувач науково-дослідної лабораторії освітології, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Робоча програма навчальної дисципліни «Методологія порівняльних досліджень у сфері освіти» для здобувачів вищої освіти (ступінь «Доктор філософії») / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; [розробн. Сисоєва С. О., Гришук Ю. В.]. – К. : ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2018. – 20 с.

Робоча програма навчальної дисципліни «Методологія порівняльних досліджень у сфері освіти» для здобувачів вищої освіти (ступінь «Доктор філософії») розроблена з метою формування методологічних знань у майбутніх докторів Ph.D в галузі освіти для здійснення порівняльних досліджень у сфері освіти відповідно до вимог Європейського дослідницького простору.

ISBN 978-617-7619-08-5

УДК 378:303.1(076)

© С. О. Сисоєва, Ю. В. Гришук, 2018

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Структура програми навчальної дисципліни	6
I. Опис предмета навчальної дисципліни	6
II. Тематичний план навчальної дисципліни	7
III. Програма	8
IV. Плани семінарських занять	10
V. Завдання для самостійної роботи	12
VI. Методи навчання	15
VII. Методичне забезпечення курсу	15
VIII. Рекомендована література	16
Основна	16
Додаткова	18

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча програма навчальної дисципліни «Методологія порівняльних досліджень у сфері освіти» розроблена на основі освітньо-наукової програми підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії.

Робочу програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати здобувач, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Методологія порівняльних досліджень у сфері освіти», необхідне методичне забезпечення.

Мета програми: сприяти формуванню методологічних знань у майбутніх докторів Ph.D в галузі освіти для здійснення порівняльних досліджень у сфері освіти відповідно до вимог Європейського дослідницького простору.

Завдання програми:

- формування методологічних знань щодо цілісного порівняльного дослідження у сфері освіти;
- формування знань про специфічні риси та етапи порівняльного дослідження у сфері освіти;
- засвоєння сутності та класифікації типів порівняльних досліджень;
- опанування знаннями щодо відбору та класифікації методів порівняльного дослідження у сфері освіти;
- оволодіння технологіями проведення порівняльного дослідження у сфері освіти;
- створення джерельної бази порівняльних досліджень у сфері освіти;
- подальший розвиток методологічної культури майбутніх докторів Ph.D в галузі освіти.

Характеристика програми

1. Предметна галузь, напрям: освіта.
2. Фокус програми: методологічна культура майбутніх докторів Ph.D в галузі освіти.
3. Орієнтація програми: програма спрямована на формування методологічних знань у майбутніх докторів Ph.D в галузі освіти для здійснення порівняльних досліджень.
4. Особливості програми: програма зорієнтована на особистісний і науково-педагогічний досвід майбутніх докторів Ph.D в галузі освіти, їх індивідуальні запити; є гнучкою за змістом; відповідає андрагогічним принципам навчання; сприяє розвитку творчих якостей аспірантів, здатностей до науково-дослідницької діяльності.

Працевлаштування та продовження освіти

1. Працевлаштування: у закладах вищої освіти, наукових установах.
2. Продовження освіти: подальше навчання у системі формальної, неформальної, інформальної освіти; участь у вітчизняних і міжнародних дослідницьких проєктах.

3. Підходи до реалізації програми ґрунтуються на основних положеннях андрагогіки та передбачають врахування індивідуальних можливостей, професійного й особистісного досвіду майбутніх докторів Ph.D в галузі освіти.

Навчання здійснюється відповідно до таких андрагогічних принципів: пріоритет самостійного навчання; принцип спільної діяльності викладача з аспірантом; принцип опори на досвід аспіранта; індивідуалізація навчання;

системність і контекстність навчання; принцип актуалізації результатів навчання; принцип розвитку освітніх потреб; принцип свідомого навчання.

Види навчальних занять: лекції, семінари, дискусії, самостійна робота.

Програмні компетентності

Загальні:

- здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел;
- здатність виявляти, ставити і вирішувати проблеми;
- здатність застосовувати знання на практиці;
- здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології;
- здатність працювати в міжнародному контексті.

Фахові:

- здатність застосовувати кількісні та якісні методи у порівняльних дослідженнях у сфері освіти;
- здатність здійснення пошуку інформації за темою порівняльного дослідження;
- здатність здійснення аналізу інформації та інтерпретації одержаних результатів порівняльного дослідження у сфері освіти;
- навички використання результатів міжнародних порівняльних досліджень в освітній практиці;
- здатність застосовувати європейський та світовий досвід у проведенні порівняльних досліджень у сфері освіти;
- здатність прогнозувати вплив євроінтеграційних процесів на розвиток освіти на науки в Україні.

Програмні результати навчання:

- засвоїти науковий тезаурус порівняльного дослідження у сфері освіти;
- опанувати систему знань щодо методології та технології проведення порівняльних досліджень у сфері освіти;
- здійснювати відбір необхідних методів для порівняльних досліджень у сфері освіти;
- формувати концепцію порівняльного дослідження за конкретною темою;
- демонструвати детальне розуміння алгоритмічної послідовності етапів порівняльного дослідження у сфері освіти;
- визначати та аналізувати основні пріоритети інтеграції України до Європейського дослідницького простору;
- визначати можливості для використання результатів порівняльних досліджень в освітній практиці;
- застосовувати європейський та світовий досвід проведення порівняльних досліджень в Україні.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет:

Курс: підготовка аспірантів	Напрямок, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>2 кредити</i> Змістовних модулів: 2 Загальний обсяг дисципліни (години): <i>60 годин</i> Тижневих годин: <i>2 години</i>	Освітньо-науковий рівень ступінь «Доктор філософії» Спеціальність: 011 «Освітні, педагогічні науки»	Варіативна Рік підготовки: 1 Семестр: 2 Аудиторні заняття: <i>28 годин</i> , з них: Лекції: 16 годин Семінарські заняття: 12 годин Самостійна робота: <i>32 години</i>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви теоретичних розділів, тем	Кількість годин				
		Разом	Аудиторні	Лекції	Семінари	Самостійна робота
Змістовий модуль I.						
Методологічні засади порівняльних досліджень у сфері освіти						
1.1.	Поняття порівняльного дослідження у сфері освіти, їх класифікація	12	6	4	2	6
1.2.	Основні положення методології порівняльного дослідження у сфері освіти	8	4	2	2	4
1.3.	Науково-дослідна інфраструктура порівняльних досліджень у сфері освіти	8	4	2	2	4
Разом		28	14	8	6	14
Змістовий модуль II.						
Порівняльні дослідження у сфері освіти: європейський вимір						
2.1.	Європейський дослідницький простір: перспективи для України	10	4	2	2	6
2.2.	Міжнародні порівняльні дослідження: досвід України	8	4	2	2	4
2.3.	Порівняльні дослідження професійної підготовки вчителів у країнах ЄС	6	2	2		4
2.4.	Технологія проведення порівняльного дослідження у сфері освіти в контексті вимог Європейського дослідницького простору	8	4	2	2	4
Разом		32	14	8	6	18
Разом за навчальним планом		60	28	16	12	32

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

Методологічні засади порівняльних досліджень у сфері освіти

Тема 1.1. Поняття порівняльного дослідження у сфері освіти, їх класифікація (4 год.)

Види та класифікація наукових досліджень у сфері порівняльної педагогіки. Ознаки порівняльного дослідження. Порівняльне дослідження як процес і результат наукової діяльності. Порівняльні дослідження як інформаційна основа управління якістю освіти.

Приклади міжнародних порівняльних досліджень: TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Studies/Тенденції в міжнародній математичній та природничій освіті), PISA (Programme for International Student Assessment/Міжнародна програма оцінювання навчальних досягнень учнів), PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study/Міжнародна програма вивчення якості читання та розуміння тексту учнями), TALIS (Teaching and Learning International Survey/Міжнародне дослідження з питань викладання та навчання), ICCS (International Civic and Citizenship Education Study/Міжнародне дослідження громадянської освіти).

Основні поняття теми: порівняльне дослідження, науковий тезаурус порівняльного дослідження, види порівняльних досліджень, міжнародне порівняльне дослідження.

Основна література: 6, 11, 14, 17, 19, 20, 23, 25.

Додаткова література: 3, 5-8, 12-14, 20, 21, 23, 25, 26, 29.

Тема 1.2. Основні положення методології порівняльного дослідження у сфері освіти (2 год.)

Структура порівняльних досліджень: опис, інтерпретація, юкстапозиція, моделювання. Методологічні стандарти порівняльних досліджень: вибір мети і предмету дослідження, їх концептуалізація; вибір методів, технік і засобів дослідження; відбір експериментального матеріалу (проб, випробувань) і засобів отримання інформації; організація дослідження; аналіз та інтерпретація одержання результатів. Основні підходи до порівняльних досліджень: історичний, соціальний, методологічний, філософський та науковий. Кількісні та якісні методи у порівняльних дослідженнях.

Основні поняття теми: методологічні стандарти порівняльних досліджень, кількісні методи дослідження, якісні методи дослідження, експериментальний матеріал, аналіз та інтерпретація результатів порівняльного дослідження.

Основна література: 12, 18, 21.

Додаткова література: 9, 11, 17, 22, 24, 27.

Тема 1.3. Науково-дослідна інфраструктура порівняльних досліджень у сфері освіти (2 год.)

Міжнародні організації, які проводять міжнародні порівняльні дослідження з оцінки якості освіти: Міжнародна асоціація з оцінки навчальних досягнень (International Association for the Evaluation of Educational Achievement), Організація економічного співробітництва та розвитку.

Дослідницькі центри порівняльної педагогіки в Україні (лабораторія порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України, відділ порівняльної професійної педагогіки Інституту педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України, лабораторія педагогічної компаративістики Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, центр порівняльної професійної педагогіки Хмельницького національного університету, центр порівняльних педагогічних досліджень Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя).

Журнали з порівняльної педагогіки та їх роль у проведенні порівняльних досліджень. Документація з глобальних проблем освіти.

Основні поняття теми: науково-дослідна інфраструктура порівняльних досліджень, осередки наукової інформації компаративістичного спрямування, дослідницькі центри порівняльної педагогіки, компаративістична періодика.

Основна література: 5, 6, 22.

Додаткова література: 15, 16, 19, 28.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Порівняльні дослідження у сфері освіти: європейський вимір

Тема 2.1. Європейський дослідницький простір: перспективи для України (2 год.)

Європейський дослідницький простір як система науково-дослідних програм інтеграції наукових ресурсів у ЄС. Пріоритети дорожньої карти інтеграції України до Європейського дослідницького простору (ERA-UA). Програма «Горизонт 2020» як основна програма ЄС з підтримки дослідницької діяльності. Умови ефективного трансферу знань між державними та приватними структурами.

Основні поняття теми: Європейський дослідницький простір, науково-дослідні програми інтеграції, дорожні карти інтеграції, трансфер знань.

Основна література: 1-3, 15.

Додаткова література: 1, 2, 4, 10, 30.

Тема 2.2. Міжнародні порівняльні дослідження: досвід України (2 год.)

Основні результати міжнародного порівняльного дослідження якості природничо-математичної освіти (TIMSS). Основні результати міжнародного порівняльного дослідження якості освіти (PISA). Використання результатів міжнародного порівняльного дослідження в освітній практиці.

Основні поняття теми: міжнародне порівняльне дослідження, результати міжнародного порівняльного дослідження, якість освіти, освітня практика.

Основна література: 6, 7, 10, 24.

Додаткова література: 29.

Тема 2.3. Порівняльні дослідження професійної підготовки вчителів у країнах ЄС (2 год.)

Сучасні тенденції професійної підготовки майбутнього вчителя. Дослідницька професійна підготовка вчителів у теорії педагогічної освіти європейських країн. Порівняльні дослідження професійної підготовки вчителів

у європейському науковому просторі. Порівняльні дослідження професійної підготовки вчителів у дисертаційних дослідженнях вітчизняних вчених.

Основні поняття теми: професійна підготовка вчителя, дослідницька професійна підготовка вчителя, порівняльні дослідження професійної підготовки вчителів.

Основна література: 4, 8, 22.

Додаткова література: 3, 5-7, 12, 13.

Тема 2.4. Технологія проведення порівняльного дослідження у сфері освіти в контексті вимог Європейського дослідницького простору (2 год.)

Етапи проведення порівняльного дослідження у сфері освіти. Забезпечення алгоритмічної послідовності етапів порівняльного дослідження у сфері освіти. Характеристика змісту експериментальної діяльності на кожному етапі. Відбір джерел та пошук інформації за темою порівняльного дослідження. Формування концепції порівняльного дослідження за конкретною темою.

Основні поняття теми: етапи проведення порівняльного дослідження, концепція порівняльного дослідження.

Основна література: 9, 13, 16.

Додаткова література: 24, 27.

IV. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

Методологічні засади порівняльних досліджень у сфері освіти

Семінарське заняття №1 (2 год.)

Тема 1.1. Поняття порівняльного дослідження у сфері освіти, їх класифікація

1. Визначити основні ознаки порівняльного дослідження.
2. Виявити чинники, що сприяють реалізації порівняльних досліджень в Україні.

3. Проаналізувати результати міжнародних порівняльних досліджень: TIMSS, PISA, PIRLS, TALIS, ICCS.

Питання для дискусії: «Чи погоджуєтесь Ви з думкою, що порівняльні дослідження можна розглядати як інформаційну основу управління якістю освіти.

Основна література: 6, 14, 17, 19, 20, 23, 25.

Додаткова література: 13, 21, 29.

Семінарське заняття №2 (2 год.)

Тема 1.2. Основні положення методології порівняльного дослідження у сфері освіти

1. Пояснити як здійснюється вибір мети і предмету дослідження та їх концептуалізація.

2. У чому полягає особливість у виборі методів, технік і засобів проведення порівняльного дослідження?

3. Охарактеризувати процес відбору експериментального матеріалу у порівняльному дослідженні.

4. Розкрити вибір засобів отримання інформації для проведення порівняльного дослідження.

Основна література: 12, 18, 21.

Додаткова література: 9, 11, 17, 22, 24, 27.

Семінарське заняття №3 (2 год.)

Тема 1.3. Науково-дослідна інфраструктура порівняльних досліджень у сфері освіти

1. Розкрити зміст поняття «науково-дослідна інфраструктура».

2. Виокремити напрями діяльності осередків наукової інформації з компаративістики у сфері освіти.

3. Схарактеризувати осередки порівняльної статистики в галузі вищої освіти, їх призначення та мету діяльності.

4. Проаналізувати діяльність товариств/центрів з порівняльних досліджень у сфері освіти (в світі, в Європі, в Україні).

Основна література: 5, 6, 22.

Додаткова література: 15, 16, 19, 28.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Порівняльні дослідження у сфері освіти: європейський вимір

Семінарське заняття №4 (2 год.)

Тема 2.1. Європейський дослідницький простір: перспективи для України

1. Підготувати пропозиції до дорожньої карти інтеграції України до Європейського дослідницького простору (ERA-UA).

2. Проаналізувати ключові напрями програми «Горизонт 2020».

3. Визначити умови ефективного трансферу знань між державними та приватними структурами.

4. Визначити перспективи успішної інтеграції України до Європейського дослідницького простору.

Основна література: 1-3, 15.

Додаткова література: 1, 2, 4, 10, 30.

Семінарське заняття №5 (2 год.)

Тема 2.2. Міжнародні порівняльні дослідження: досвід України

1. Проаналізувати роль міжнародних порівняльних дослідження у забезпеченні якості освіти.

2. Схарактеризувати досвід європейських країн щодо використання результатів міжнародних порівняльних досліджень в освітній практиці.

3. Виявити та проаналізувати можливості використання результатів міжнародного порівняльного дослідження TIMSS в освітній практиці України.

4. Виявити та проаналізувати можливості використання результатів міжнародного порівняльного дослідження PISA в освітній практиці України.

Питання для дискусії: «Як Ви вважаєте, які основні перешкоди для проведення низки міжнародних порівняльних дослідження в Україні?»

Основна література: 6, 7, 10, 24.

Додаткова література: 29.

Семинарське заняття №6 (2 год.)

Тема 2.4. Технологія проведення порівняльного дослідження у сфері освіти в контексті вимог Європейського дослідницького простору

1. Проаналізувати основні етапи проведення порівняльного дослідження у сфері освіти.

2. Розкрити проблему формування концепції порівняльного дослідження за темою Вашого наукового дослідження.

3. Охарактеризувати технологію роботи з інформаційними джерелами за темою порівняльного дослідження.

Основна література: 9, 13, 16.

Додаткова література: 24, 27.

V. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

Методологічні засади порівняльних досліджень у сфері освіти

Тема 1.1. Поняття порівняльного дослідження у сфері освіти, їх класифікація (6 год.)

1. На основі вивчення наукової літератури проаналізувати існуючі підходи до порівняльних досліджень у сфері освіти. Навести приклади досліджень. Узагальнення представити у вигляді таблиці. Висновки обґрунтувати.

Таблиця 1

Основні підходи до порівняльних досліджень у сфері освіти

Підхід	Переваги	Недоліки	Методи дослідження	Приклади досліджень
Історичний				
Соціальний				
Методологічний				
Філософський				
Науковий (класичний)				
Науковий (новий)				

Основна література: 18, 21.

Додаткова література: 22.

Тема 1.2. Основні положення методології порівняльного дослідження у сфері освіти (4 год)

1. Перевести основну інформацію теми в мову таблиць, схем, графіків (вибір за бажанням).

2. На основі опрацювання дисертаційних досліджень з порівняльної педагогіки виконати такі практичні завдання:

2.1. Проаналізувати методологічні засади проведення дослідження: 2-3 докторських дисертаційних досліджень з порівняльної педагогіки та 2-3 кандидатських дисертаційних досліджень з порівняльної педагогіки.

2.2. Визначити спільне та відмінне у методології проведення і структури цих досліджень.

Відповідь обґрунтувати.

Основна література: 12, 16, 21.

Додаткова література: 24, 27.

Тема 1.3. Науково-дослідна інфраструктура порівняльних досліджень у сфері освіти (4 год.)

1. Проаналізувати основні результати діяльності дослідницьких центрів порівняльної педагогіки в Україні.

2. Схарактеризувати напрями роботи Центру порівняльних та міжнародних досліджень в Оксфордському університеті (The Centre for Comparative and International Education at the University of Oxford).

3. Проаналізувати основні рубрики вітчизняних та міжнародних журналів з порівняльної педагогіки. Подати результати у вигляді таблиці.

Основна література: 5, 26.

Додаткова література: наукова періодика України. – URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/1087>;

DOAJ. – URL <https://doaj.org/>

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Порівняльні дослідження у сфері освіти: європейський вимір

Тема 2.1. Європейський дослідницький простір: перспективи для України (6 год.)

1. Підготувати дослідження щодо реального стану виконання основних пріоритетів, зазначених у дорожній карті інтеграції України до Європейського дослідницького простору (ERA-UA): ефективні національні дослідницькі системи, оптимальна транснаціональна кооперація та конкуренція, відкритий ринок праці, гендерна рівність в дослідженнях, оптимальні обмін та трансфер наукових знань, міжнародна кооперація.

Основна література: 1-3.

Додаткова література: 1, 2, 4, 10.

Тема 2.2. Міжнародні порівняльні дослідження: досвід України (4 год.)

1. Проаналізувати міжнародне порівняльне дослідження «PIRLS»: анкета для учнів (демографічні характеристики, ставлення учнів до читання та до

школи, виконання домашньої роботи, організація освітнього процесу очима учня, соціально-економічний статус родини), анкета для батьків (підготовка дитини до школи, характер занять з дитиною, ставлення батьків до школи, освіта батьків, професійна діяльність, соціально-економічний статус), анкета для вчителя (демографічні характеристики, характеристика класу, особливості навчання рідної мови та читання, оцінювання навчальних досягнень, система підвищення професійної кваліфікації, взаємозв'язок з родиною учня), анкета для адміністрації школи (характеристика школи, організація освітнього процесу, матеріально-технічне забезпечення, взаємозв'язок з родиною учня, ставлення до школи, розподіл робочого часу директора школи).

Висновки обґрунтувати.

Основна література: 6, 25.

Тема 2.3. Порівняльні дослідження професійної підготовки вчителів у країнах ЄС (4 год.)

1. Визначити спільне та відмінне у методології проведення і структурі порівняльних досліджень професійної підготовки вчителів на основі 3-4 докторських дисертаційних робіт.

Відповідь обґрунтувати.

Основна література: 9, 12.

Додаткова література: 24, 26, 27.

Тема 2.4. Технологія проведення порівняльного дослідження у сфері освіти в контексті вимог Європейського дослідницького простору (4 год.)

1. Перевести основну інформацію теми в мову таблиць, схем, графіків (вибір за бажанням).

2. На основі опрацювання наукової літератури та визначення проблем із розвитку сфери освіти, розробити технологію порівняльного дослідження з актуальної освітньої проблеми.

Висновки обґрунтувати.

Основна література: 9, 13, 16.

Додаткова література: 24, 27.

VI. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

За джерелом інформації: 1) словесні: лекція із застосуванням ІКТ, семінари, пояснення, бесіда; 2) наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація; 3) практичні: педагогічні задачі.

За типом (характером) пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, евристичні, дослідницькі.

За ступенем управління навчальною діяльністю: під керівництвом викладача, самостійна робота.

II. Методи стимулювання і мотивації навчання

Методи стимулювання інтересу до навчання: дискусії, створення ситуацій зацікавленості, створення ситуацій пізнавальної новизни.

VII. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ◆ опорні конспекти лекцій;
- ◆ навчальні та навчально-методичні посібники;
- ◆ робоча програма навчальної дисципліни.

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА (ЗМ I та ЗМ II)

Основна:

1. Визначено 6 пріоритетів інтеграції української науки в Європу – колегія МОН затвердила проект дорожньої карти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/viznacheno-6-prioritetiv-integraciyi-ukrayinskoji-nauki-v-yevropu-kolegiya-mon-zatverdila-proekt-dorozhnoyi-karti> (дата звернення: 02.09.2018).
2. Доповідь УС ПГС Україна-ЄС «Імплементация євроінтеграційних реформ у сфері науки і технологій» (станом на 05.11.2017). – К., 2017. – 37 с.
3. Дорожня карта інтеграції України до Європейського дослідницького простору (ERA-UA)/ Схвалено рішенням колегії МОН України (протокол від 22.03.2018 № 3/1-7).
4. Кудикіна Н. В. Закони та закономірності у методологічному забезпеченні наукових досліджень з проблем професійної педагогіки / Н. В. Кудикіна // Теоретико-практичні аспекти виховної роботи в закладах інтернатного типу: Збірник наукових праць Інституту проблем виховання АПН України Упорядник: Л. В. Канішевська. – ІПВ АПН України, 2008. – С. 12–15.
5. Локшина О. Професіоналізація порівняльної педагогіки в Україні: здобутки і виклики у вимірі педагогічної компаративістики у зарубіжжі / О. Локшина // Порівняльно-педагогічні студії. – 2014. – № 6(20). – С. 5–12.
6. Міжнародні порівняльні дослідження [Електронний ресурс] / Центр моніторингу якості освіти і оцінки превентивної освіти дітей та молоді ЛОППО. – Режим доступу: https://loippo-monitoring.edukit.lg.ua/timss_pisa/ (дата звернення: 27.08.2018).
7. Моніторинг інтеграції української системи вищої освіти в європейський простір вищої освіти та наукового дослідження: моніторинг. дослідж.: аналіт. звіт / за заг. ред. Т. В. Фіннікова, О. І. Шарова. – К. : Таксон, 2014. – 144 с.
8. Ничкало Н. Г. Порівняльна професійна педагогіка як галузь педагогічного знання / Н. Г. Ничкало // Порівняльна професійна педагогіка. – 2011. – № 1. – С. 6–18.
9. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
10. Прокопенко Н. Основні результати міжнародного порівняльного дослідження якості природничо-математичної освіти TIMSS 2011 [Електронний ресурс] / Н. Прокопенко // Освітня політика: портал громадських експертів. – Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/analytics/68-osnovni-rezultati-mizhnarodnogo-porivnyalnogo-doslidzhennya-yakosti-prirodnicho-matematichnoji-osviti-timss-2011> (дата звернення: 02.09.2018).
11. Сидоренко В. К. Основи наукових досліджень / В. К. Сидоренко, П. В. Дмитренко. – К. : РННЦ «ДІНІТ», 2000. – 259 с.
12. Сисоєва С. О. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук. – Рівне : Волинські обереги, 2013. – 360 с.
13. Сисоєва С. О. Педагогічний експеримент у наукових дослідженнях неперервної професійної освіти: навч.-метод. посіб. С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук. – Луцьк : ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2009. – 460 с.

14. Тарасенко А. В. Сравнительные исследования как информационная основа управления качеством образования [Электронный ресурс] / А. В. Тарасенко // Компетентностный подход в образовании: тенденции и проблемы. – Чебоксары : ЦНС «Интерактив плюс». – Режим доступа: https://interactive-plus.ru/article/112790/discussion_platform (дата обращения: 29.08.2018).
15. Україна в «Горизонт 2020» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://h2020.link/ukra%D1%97na-u-gorizont-2020> (дата звернення: 03.02.2018).
16. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – К. : Знання, 2008. – 310 с.
17. Baumert J. On the Way to Causal Inferences: teacher knowledge, teaching and student progress within the framework of PISA / J. Baumert // Paper presented at the Biannual Meeting of the European Association for Research on Learning and Instruction, Budapest, 28 August-1 September 2007.
18. Comparative Education Research: Approaches and Methods / Mark Bray, Bob Adamson and Mark Mason (Eds.). – Hong Kong : Comparative Education Research Centre, the University of Hong Kong; Springer, 2007. – 444 p.
19. Comparative Research in Education: a Mode of Governance or a Historical Journey? Retrieved from <https://pdfs.semanticscholar.org/5e4d/60a6d7403221deb8c4a4bba1e9072d310746.pdf>
20. Gustafsson Jan-Eric. Effects of International Comparative Studies on Educational Quality on the Quality of Educational Research / Jan-Eric Gustafsson // European Educational Research Journal. – 2008. – Volume 7. – № 1. – DOI: 10.2304/eej.2008.7.1.
21. Khakpour Abbas. Methodology of comparative studies in education / Abbas Khakpour // Contemporary Educational Researches Journal. – 2012. – №1. – pp. 20–26.
22. New publication about comparative educational research: Comparing times and spaces / Finnish Educational Research Association (FERA). – Published date 10/23/2015. – Retrieved from <https://www.utu.fi/en/units/edu/news/news/Pages/comparing-times-and-spaces.aspx>
23. Novóa A. Comparative Research in Education: a mode of governance or a historical journey? / A. Novóa & T. Yariv-Mashal // Comparative Education. – 2003. – № 39(4). – pp. 423-438. DOI: 10.1080/0305006032000162002
24. PISA 2018. Україна вперше долучилася до Програми міжнародного оцінювання учнів PISA [Електронний ресурс] / Український центр оцінювання якості освіти. – Режим доступу: <https://testportal.gov.ua/pisa/> (дата звернення: 02.09.2018).
25. Progress in International Reading Literacy Study / Official web-site. Retrieved from <https://www.pirls.org/>
26. The Centre for Comparative and International Education at the University of Oxford / Official web-site. – Retrieved from <http://www.education.ox.ac.uk/research/comparative-and-international-education-research/>

Додаткова:

1. Болонський процес: перспективи і розвиток у контексті інтеграції України в європейський простір вищої освіти / За ред. В. М. Бебіка. – К. : МАУП, 2004. – 200 с.
2. Будапештсько-Віденська декларація про створення європейського простору вищої освіти, 11-12 березня 2010 р. у Будапешті та Відні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.edupolicy.org.ua/files/Budapest-Vienna_Declaration\(2010\).pdf](http://www.edupolicy.org.ua/files/Budapest-Vienna_Declaration(2010).pdf). (дата звернення: 23.02.2018).
3. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. В. Васюк. – К. : ДАКККіМ, 2008. – 291 с.
4. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / За редакцією В. Г. Кременя. Авторський колектив: М. Ф. Степко, Я. Я. Болубаш, В. Д. Шинкарук та ін. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.
5. Вульфсон Б. Л. Сравнительная педагогика: история и современные проблемы / Б. Л. Вульфсон. – М. : Изд-во УРАО, 2003. – 232 с.
6. Галус О. М. Порівняльна педагогіка: навч. посібник. / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – К. : Вища школа, 2006. – 215 с.
7. Капранова В. А. Сравнительная педагогика. Школа и образование за рубежом: учебное пособие / В. А. Капранова. – Минск : Новое знание, 2004. – 222 с.
8. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень / В. В. Ковальчук, Л. М. Моїсєєв. – К. : В.Д. «Професіонал», 2004. – 113 с.
9. Кудикіна Н. В. Методологія наукових досліджень: стисло й доступно для початківців. Навчально-метод. посібник / Н. В. Кудикіна. – К. : КМПУ, 2004. – 38 с.
10. Марциновський А. Євроінтеграція науки: вітрина гарна, та що за нею криється? [Електронний ресурс] / А. Марциновський. – Режим доступу: <https://www.euointegration.com.ua/articles/2018/02/8/7077219/> (дата звернення: 01.09.2018).
11. Новиков А. М. Методологія / А. М. Новиков, Д. А. Новиков. – М. : СИНТЕГ, 2007. – 668 с.
12. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навч. посібник. / А. А. Сбруєва. – 2 – е вид. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2004. – 320 с.
13. Чепіль М. М. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. / М. М. Чепіль. – К. : Академвидав, 2014. – 216 с.
14. Bray M. 2003. Comparative Education in the Era of Globalization: Evolutions, Missions and Roles / M. Bray // Policy Futures in Education. – 2003. – № 1–2. – pp. 209–224.
15. Broadfoot P. Comparative education for the 21st century / P. Broadfoot // Comparative Education. – 2000. – № 36(3). – pp. 357–371.
16. Comparative Research on Education Overview, Strategy and Applications in Eastern and Western Europe / Manfred Niessen and Jules Peschar (Eds.). – 1982. – 286 p.
17. Cohen D. Qualitative Research Guidelines Project / D. Cohen, B. Crabtree – July 2006. – Retrieved from <http://www.qualres.org/HomeInte-3516.html>
18. Cowen R. Comparing futures or comparing pasts? / R. Cowen // Comparative Education. – 2000. – № 36(3). – pp. 333–342.

19. Crossley M. Comparative and International education: Contemporary challenges, reconceptualization and new directions for the field / M. Crossley // CICE online journal. – 2002. №4(2) .
20. Dolby N. (2008). Research in International Education / N. Dolby & A. Raham // Review of Educational Research. – 2008. – №78(3). – pp. 676–726.
21. Education policies in a comparative perspective: suggestions for a research agenda / Jacques Hallak (Ed.) // IIEP Contributions №6. This document was presented at the ‘Working Conference on the Comparative Study of Educational Systems’ in Washington DC, 13–14 September 1990.
22. Ercikan K. What Good is Polarizing Research into Qualitative and Quantitative? / K. Ercikan & W.-M. Roth // Educational Researcher. – 2006. – 35(5). – pp. 14–23. DOI: 10.3102/0013189X035005014
23. Husén T. An International Research Venture in Retrospect: the IEA surveys / T. Husén // Comparative Education Review. – 1979. – № 23. – pp. 371–385. DOI: 10.1086/446067
24. Jovanović D. Methodological Specifics of Comparative Research in Education / Dragana Jovanović, Marina Ćirić // Facta Universitatis. Series: Teaching, Learning and Teacher Education. – 2017. – Vol. 1. – №1. – pp. 33 – 42. DOI: 10.22190/FUTLTE170430004J
25. Kazamias A. Re-inventing the historical in comparative education: Reflections on a protean episteme by a contemporary player / A. Kazamias // Comparative Education. – 2001. – № 37(4). – pp. 439–449.
26. Kelly P. Comparative Pedagogy: making sense of cultural complexity / Peter Kelly // Research in Comparative and International Education. – 2013. – Vol. 8. – №4. – pp. 415–427. DOI: 10.2304/rcie.2013.8.4.415.
27. Lor P. Methodology in comparative studies. In: Lor, P (Ed.) International and Comparative Librarianship. – 2011. – Retrieved from <http://peterlor.com/the-book/>
28. Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). Are Students Ready for a Technology-Rich World? What PISA Studies Tell Us. Paris: OECD, 2006.
29. Simola H. The Finnish Miracle of PISA: historical and sociological remarks on teaching and teacher education / H. Simola // Comparative Education. – 2005. – №41(4). – pp. 455–470. DOI: 10.1080/03050060500317810
30. The European Higher Education Area in 2012: Bologna Process Implementation Report. – Brussels Eurydice, 2012. – 220 p.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Видано за підтримки
Благодійного фонду імені Антона Макаренка**

**Робоча програма навчальної дисципліни
«Методологія порівняльних досліджень у сфері освіти»
для здобувачів вищої освіти ступінь «Доктор філософії»**

2018 рік

Відповідальні за випуск - С. О. Сисоєва, Ю. В. Гришук

Підписано до друку 23.08.2018 р.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Ум.-вид. арк. 3.0 Обл.-вид. арк. 2.79.
Наклад 300 прим. Зам. № 9/02

Свідоцтво про державну реєстрацію
суб'єкта видавничої діяльності
серія ДК № 4249 від 29.12.2011 р.

Друк: Видавництво ВП «Едельвейс»
03170, м. Київ, вул. Зодчих, 74,
Тел. (044) 361-78-68